

Originalni naučni rad

Upotreba alkohola kod učenika srednjih škola

Mira Spremo^{1,2}, Nada Letić³, Tatjana Marković-Basara^{1,3}

¹Klinika za psihijatriju, Univerzitetski klinički Centar Republike Srpske, Banja Luka, Bosna i Hercegovina

²Medicinski fakultet, Univerzitet u Banjoj Luci, Banja Luka, Republika Srpska, Bosna i Hercegovina

³Filozofski fakultet, Univerzitet u Banjoj Luci, Banja Luka, Republika Srpska, Bosna i Hercegovina

Kratak sadržaj

Uvod. Adolescencija protiče u znaku velikih psihičkih promjena koje su rezultat biološkog sazrijevanja. Alkohol stvara prividnu sigurnost i može postati značajan psihološki stimulans, a njegovo redovnije uzimanje biće prvi korak ka stvaranju psihičke, a kasnije i fizičke zavisnosti. Cilj rada je utvrđivanje učestalosti i faktora rizika upotrebe alkohola među adolescentima.

Metode. Uzorkom je obuhvaćeno 610 učenika srednjih škola u Banja Luci (360 ženskog i 250 muškog pola), uzrasta od 14 do 18 godina. U istraživanju je korišćen Upitnik o rizičnom ponašanju autora K. Berg-Kelly (Q-2000). Podaci su statistički obrađeni i analizirani.

Rezultati. Od 610 ispitanih srednjoškolaca, 90% konzumira alkohol, a alkohol nikada nije probalo njih 9,8%. Statistički je značajna razlika u učestalosti upotrebe alkohola prema polu ($p < 0,01$): muški ispitanici znatno češće upotrebljavaju alkohol (95,1%) od ženskih (86,5%). Takođe, uočena je značajna razlika u upotrebi alkohola prema uzrastu ($p < 0,01$): srednjoškolci uzrasta od 17 do 18 godina više upotrebljavaju alkohol u odnosu na one od 15 do 16 godina. Srednjoškolci koji pokazuju probleme u ponašanju češće konzumiraju alkohol ($p < 0,01$). Roditelji 59,2% srednjoškolaca su upoznati sa povremenim konzumiranjem alkohola, a njih 38,9% to i odobrava. Ispitani srednjoškolci najčešće upotrebljavaju vino (47,3%) i pivo (39,7%), koje nabavljaju samostalno u kafićima (46,1%) i prodavnicama (38,7%).

Zaključak. Rezultati ukazuju na značajnu učestalost upotrebe alkohola i potrebu uvođenja mjera za rano prepoznavanje i sprečavanje prvih tendencija ka upotrebi alkohola. Neophodno je uspostavljanje roditeljske kontrole i bolja kontrola sprovođenja zakona kojim se zabranjuje prodaja alkohola maloljetnicima.

Ključne riječi: alkohol, srednjoškolci, roditelji, rizično ponašanje

Adresa autora:
Doc. dr Mira Spremo, psihijatar
Kordunaška 4, 78000 Banja Luka
spremom@gmail.com

Uvod

Adolescencija je razdoblje značajnih konfliktnih situacija i psihičkih kriza, koje su primarno povezane sa biopsihosocijalnim sazrijevanjem. Mnoge društvene, ekonomske i druge promjene uspostavljaju novu dinamiku u socijalnom okruženju za generacije mladih, a što utiče na razvojne procese, integraciju i adaptaciju. Ukoliko osnovne potrebe adolescenata ostanu neispunjene ili su zadovoljene na neadekvatan način, mogu postati osnova za probleme u izgradnji identiteta. Adolescentni procesi mogu produbiti postojeće lične i porodične problem, i dodati neke nove, a što može podstaknuti krizu identiteta, autoriteta i krizu u seksualnosti. Obično se govori o "krizi identiteta", razdoblju obilatim nizom problema koje adolescenti prevladavaju istražujući svijet i život, nastojeći zadobiti pažnju vršnjaka i ostvariti nezavisnost od roditelja. Mladi često pokušavaju da upotrebom alkohola, cigareta i psihoaktivnih supstanci prevaziđu probleme u adolescenciji, što obično rezultira slabijim školskim uspjehom, problemima u ponašanju, a u težim slučajevima pokušajima suicida, sukobima sa zakonom i promiskuitetom [1].

Informacije o dugotrajnim štetnim učincima alkohola, cigareta i psihoaktivnih supstanci nemaju jak uticaj na adolescente. Uglavnom, zloupotreba alkohola i duvana počinje u ranoj dobi, ali je povezana sa zloupotrebom u odrasloj dobi. Rezultati istraživanja ukazuju da rana zloupotreba ovih supstanci ima uticaj na zdravlje, seksualno ponašanje, namjerne i nenamjerne povrede [2,3]. Rizično pijenje među mladima je sve veći problem i u našem društvu. U Australiji, u 2005. godini trećina do polovine adolescenata, uzrasta 15-17 godina, pije alkohol na rizičnom nivou [4]. Posljedice zloupotrebe alkohola koje su prikupljene u službama hitne pomoći i bolnicama pokazuju porast zloupotrebe u posljednjih nekoliko godina [5]. Do 12. godine života 75% australijske omladine proba alkohol, a već od 14 godina upotreba alkohola raste na nedjeljno ili mjesečno korišćenje [6].

Faktori okoline, koji značajno određuju sklonost adolescenta prema pijenju alkohola, mogu se svrstati u porodične, vršnjačke i društvene (kulturalne, marketinške, ekonomske). Djeca su izložena i uče o alkoholu u ranoj dobi od svojih roditelja, šire zajednice i medija.

Takođe, prepoznaju alkoholna pića i razvijaju stav prema alkoholu već od predškolske dobi [7]. Iako tokom rane adolescencije postaju važne emocionalne veze i odobravanje vršnjaka [8,9], ipak je najvažniji uticaj roditelja na razvoj adolescenta do kasne adolescencije i u odrasloj dobi [9-11]. Istraživanja pokazuju da pozitivni porodični odnosi i ponašanje roditelja imaju direktan uticaj na ponašanje adolescenta.

Identifikovano je nekoliko rizičnih faktora za početak pijenja i učestalije pijenje u odrasloj dobi [12]. Ključni faktori za roditeljsko modeliranje odnosa prema alkoholu su: upotreba alkohola u porodici, specifična komunikacija, opšta disciplina i roditeljska kontrola, kvalitet odnosa roditelj-dijete, porodični sukobi, roditeljska uključenost u svakodnevne aktivnosti adolescenta [12]. Mnogi roditelji smatraju da su odgovorni za odnos mladih prema alkoholu, odnosno kada, gdje i kako njihova djeca piju [12,13]. U zapadnim zemljama roditelji često nabavljaju alkohol vjerujući da tako uče djecu odgovornoj upotrebi alkohola i kontrolišu potrošenu količinu [14]. Postoji malo istraživanja koja to dokazuju. Vjerovatnije je da roditeljsko dopuštenje i nabavka pića smanjuje ograničenja i/ili podstiče pijenje [15,16], što nije dovoljno istraženo.

Za adolescente mlađe od 18 godina najčešća mjesta za upotrebu alkohola su privatne zabave, porodične kuće i kuće prijatelja. Takođe, istraživanja pokazuju da su alkoholna pića nabavljali roditelji, a 34% adolescenata je navelo da su im posljednje piće dali njihovi roditelji [6].

Većina studija je pokazala da rizična ponašanja adolescenata vezana za alkohol nastaju pod direktnim ili indirektnim uticajem društvenih pritisaka, koje najčešće čine njihovi roditelji, vršnjaci ili neki drugi uzori [17-19]. Načini rizične upotrebe alkohola i duvana imaju neke sličnosti i razlike. Međutim, oni koji su počeli koristiti alkohol prije 15. godine života imaju veću vjerovatnoću da postanu zavisni od alkohola, nego oni koji su počeli piti od 21. godine ili stariji [20]. Početak zloupotrebe alkohola i nikotina ima značajne kasnije posljedice po zdravlje adolescenta i uspostavljanje zavisnosti.

Cilj rada je utvrđivanje učestalosti upotrebe alkohola i faktora rizika povezanih sa upotrebom alkohola među adolescentima.

Metode rada

Istraživanje je bilo eksplorativno i korelaciono, anketnog tipa. Uzorkom je obuhvaćeno 610 adolescenata, učenika trinaest srednjih škola sa teritorije Banje Luke, uzrasta od 14 do 18 godina. Uzorak je izabran po metodi sistematskog uzorkovanja, tako što je obuhvaćen svaki peti učenik iz svake od 13 škola. Stariji učenici od osamnaest godina su isključeni iz istraživanja, kao i oni koji su nepravilno ispunili upitnik.

U ovom istraživanju je korišćen Upitnik samoprocjene (samoizveštavanja) o rizičnom ponašanju Q-2000 autora K. Berg-Kelly [21]. Upitnik rizičnog ponašanja Q-2000 sadrži 107 pitanja podijeljenih u dvanaest grupa. U ovom istraživanju koristili smo tri grupe pitanja koja se odnose na demografske karakteristike ispitanika, pitanja vezana za upotrebu alkohola i probleme u ponašanju. Grupa pitanja o upotrebi alkohola odnosi se na sljedeće: informisanost roditelja o upotrebi i njihovom odnosu prema upotrebi alkohola mladih, intenzitetu i vremenskom periodu korišćenja alkohola, kao i njegovoj dostupnost.

Za obradu podataka korišćen je statistički softverski paket SPSS-15. Anketni odgovori su direktno unošeni u posebno pripremljenu bazu podataka. Primijenjene su metode deskriptivne statistike i statistike zaključivanja.

Rezultati

Tabela 1 ukazuje na razlike u frekvencijama adolescenata koji upotrebljavaju alkohol i onih koji to ne čine u odnosu na pol i uzrast. Uočava se da 86,5% ispitanica i 95,1% ispitanika konzumira alkohol, pri čemu je ova pojava češća kod muških ispitanika. Ove razlike su statistički značajne na nivou značajnosti $p < 0,01$.

Takođe, tabela 1 ukazuje na razlike u učestalosti upotrebe alkohola u odnosu na njihov uzrast. U obje uzrasne grupe je prisutan značajno veći broj ispitanika koji konzumiraju alkohol (85,9% mlađih ispitanika i 94,3% starijih ispitanika), u odnosu na one koji ga ne konzumiraju. Evidentna je tendencija rasta učestalosti ove pojave sa povećanjem uzrasta, odnosno veći je procenat starijih adolescenata (17-18 godina) koji konzumiraju alkohol u odnosu na mlađe (15-16 godina). Ove razlike su, takođe, statistički značajne na nivou $p < 0,01$.

U tabeli 2 vidimo razlike u učestalosti pojave pojedinih problema u ponašanju u odnosu na konzumiranje alkohola, kao i značajnost ovih razlika. U odnosu na ispitanike koji ne konzumiraju alkohol, ispitanici koji ga konzumiraju češće ispoljavaju problematična ponašanja u vidu tuča (63,2%) i bježanja iz škole (73,7%), a ove razlike su statistički značajne na nivou $p < 0,01$. Iako statistički značajne razlike u

Tabela 1. Učestalost upotrebe alkohola kod adolescenata u odnosu na pol i uzrast

		Upotreba alkohola kod adolescenata		χ^2	df	p
		da	ne			
Pol:	ženski	86,5%	13,5%	11,14	1	0,001
	muški	95,1%	4,9%			
Uzrast:	15-16 god.	85,9%	14,1%	10,76	1	0,001
	17-18 god.	94,3%	5,7%			

Tabela 2. Učestalost problema u ponašanju u odnosu na upotrebu alkohola kod adolescenata

Problemi u ponašanju:		Upotreba alkohola kod adolescenata		χ^2	df	p
		da	ne			
tuča	da	63,2%	16,7%	8,74	1	0,003
	ne	36,8%	83,3%			
bježanje iz škole	da	73,7%	42,4%	23,68	1	<0,0001
	ne	26,3%	57,6%			

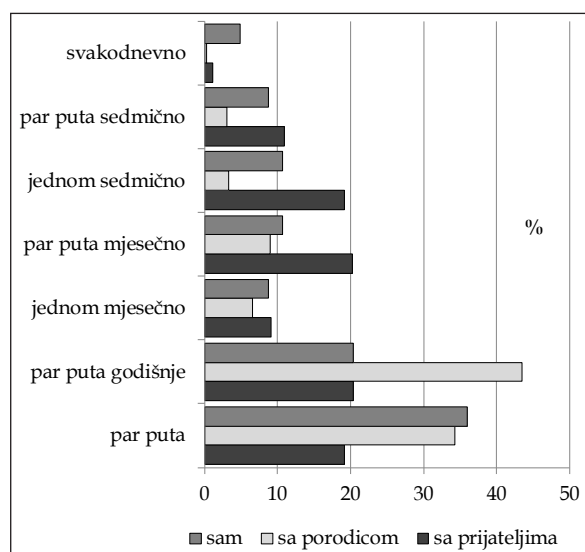
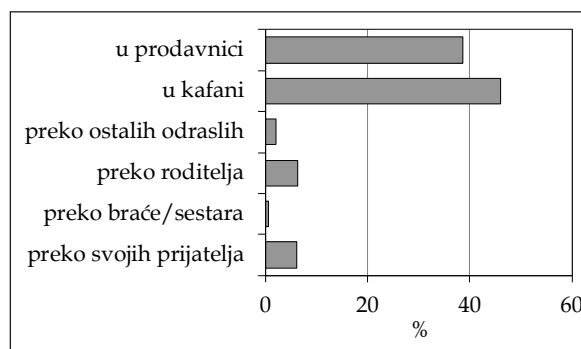
Tabela 3. Učestalost upotrebe alkohola kod adolescenata u odnosu na upoznatost roditelja i odobravanje ove pojave

	Učestalost upotrebe alkohola			
	Povremena upotreba alkohola		Redovna upotreba alkohola	
	da	ne	da	ne
Roditelji odobravaju upotrebu alkohola	46,9%	53,1%	38,9%	61,1%
Roditelji su upoznati sa upotrebom alkohola	59,2%	40,8%	58,3%	41,7%

drugim oblicima problema u ponašanju nismo pronašli na ovom uzorku, kod adolescenata koji konzumiraju alkohol ipak su uočljive tendencije postizanja nižeg školskog uspjeha, češćih pojava otuđivanja imovine, uništavanja imovine, nasilnog ponašanja i konzumiranja marihuane.

Tabela 3 prikazuje učestalost upotrebe alkohola kod adolescenata čiji roditelji su poznati i odobravaju navedeno ponašanje. Kao što se vidi, roditelji 59,2% adolescenata koji povremeno piju alkohol znaju za ovu pojavu, a 46,9% to i odobrava. Kad su u pitanju adolescenti koji redovno upotrebljavaju alkohol, 58,3% navodi da njihovi roditelji su poznati sa tim, a njih 38,9% to i odobrava.

Grafikon 1 prikazuje učestalost upotrebe alkohola kod adolescenata koji konzumiraju alkohol u odnosu na socijalno okruženje u kojem se ova aktivnost dešava. Vidimo da je porodica najuticajniji faktor za pijeње koje se upražnjava do nekoliko puta godišnje, dok je uticaj prijatelja stabilan faktor, te se pokazuje kao najuticajniji kada je u pitanju konzumiranje alkohola veće učestalosti (od jednom mjesečno,

Grafikon 1. Učestalost upotrebe alkohola (%) u odnosu na socijalno okruženje u kome se ova pojava dešava**Grafikon 2.** Struktura poduzorka koji konzumira alkohol (%) u odnosu na način nabavke alkohola

pa do svakodnevno).

Prema grafikonu 2 uočava se da je za adolescente, koji konzumiraju alkohol, najrasprostranjeniji način dolaska do alkoholnog pića kupovina u kafićima (46,1%) ili prodavnicama (38,9%), te značajno manje preko roditelja (6,4%) i prijatelja (6,2%).

Istraživanjem smo, takođe, utvrdili da ispitanici koji konzumiraju alkohol najčešće koriste vino (47,3%), zatim pivo (39,7%), žestoko piće (10,5%), te najrjeđe domaću rakiju (2,5%).

Diskusija

Vrlo značajan faktor za formiranje navike upotrebe alkohola kod adolescenata je njihova porodica, jer se u njoj definišu osnovni obrasci ponašanja, pa i stav prema alkoholu [22]. Ukoliko je u porodici prisutan alkoholizam, razumljivo je da je proces usvajanja takvih oblika ponašanja prihvatljiv za djecu, te se dešava da djeca alkoholičara, iako teško pate zbog alkoholizma roditelja, kasnije imaju nejasnu, konfuznu potrebu identifikacije sa roditeljima [23]. U ovom istraživanju je pokazano da je većina roditelja adolescenata koji redovno upotrebljavaju alkohol upoznata sa tim, a više od trećine njih odobrava i normalizuje prisustvo alkohola u porodici. Sličan trend je potvrđen i

u zapadnim zemljama, gdje je u istraživanjima nađeno da je upotreba alkohola bez znanja roditelja riskantnija nego pijenje pod njihovom kontrolom [24].

Na grafikonu 1 je vidno da je porodica najutjecajniji faktor rizika za pijenje, posebno za kategoriju onih mladih koji piju nekoliko puta godišnje, dok je uticaj prijatelja stabilan faktor rizika koji se pokazao kao najutjecajniji kada je u pitanju upotreba alkohola veće učestalosti (jednom mjesečno do svakodnevno).

Socijalna sredina utiče na rasprostranjenost pojave upotrebe alkohola, jer stimulira povećanu potrošnju alkoholnih pića (laka dostupnost i niske cijene), tolerira cjelonoćna okupljanja mladih (kafići, noćni klubovi), a pri tome ne osmišljava alternativne mogućnosti korišćenja slobodnog vremena. U takvoj sredini, koja ne osuđuje pijenje alkohola, mladi i sami lako počnu piti [25]. Godine prvog opijanja su mnogo značajnije nego uzrast kada je prvo piće probano, a uvećava se sa brojem teških opijanja [26]. Broj opijanja prije 16. godine je nađen kao jak prediktor zavisnosti od alkohola u odrasloj dobi [27]. Podaci našeg istraživanja ukazuju da 4,9% dječaka i 13,5% djevojčica nije nikad probalo alkoholno piće (Tabela 1), a da se učestalost konzumacije alkohola značajno povećava sa uzrastom ispitanika, te je veći procenat starijih adolescenata (17-18 godina) koji konzumiraju alkohol u odnosu na mlađe (15-16 godina).

Rezultati dalje pokazuju da u odnosu na ispitanike koji ne konzumiraju alkohol, ispitanici koji ga konzumiraju češće ispoljavaju problematična ponašanja u vidu tuča i bježanja iz škole. Slični rezultati su dobijeni i u studiji sprovedenoj u Hrvatskoj, gdje je nađeno da prekomjerna upotreba alkohola može dovesti do drugih oblika nepoželjnog ponašanja, kao što je izostajanje iz škole, lošiji akademski uspjeh, umiješanost u tuče, probleme sa policijom i upotrebu oružja [28].

Prema učestalosti upotrebe alkohola u od-

nosu na vrstu, adolescenti najčešće upotrebljavaju vino (47,3%), zatim pivo (39,7%), dok najrjeđe upotrebljavaju domaće pravljene alkohol ili rakiju (2,5%). Podaci istraživanja ukazuju da je narasprostranjeniji način dolaska do alkoholnog pića kupovina u kafićima (46,1%) ili prodavnicama (38,7%), te značajno manje preko roditelja i prijatelja. Budući da adolescenti najčešće nabavljaju alkohol u kafićima i prodavnicama, bilo bi korisno pojačati društvene mjere, u prvom redu strogu kontrolu zabrane prodaje alkoholnih pića maloljetnim osobama. Oslanjajući se na brojna istraživanja, potrebno je da školski programi uključe adolescente u odgovarajuće edukativne programe prije nego što se određeni oblici rizičnog ponašanja uspostave. Programe koji uključuju promociju zdravih stilova života treba započeti što ranije. Kao jedan od mogućih vidova prevencije upotrebe alkohola mladih su mreže roditelja, koje podrazumijevaju okupljanje roditelja adolescenata u organizovane grupe i diskutovanje o problemima pijenja i mogućim pristupima koji bi smanjili rizično pijenje.

Zaključak

U populaciji adolescenata iz srednjih škola rasprostranjena je upotreba alkohola. Primjetna je visoka učestalost odobravanja konzumacije alkohola od strane roditelja. Takođe, postoji značajna razlika u konzumiranju alkohola među polovima, kao i uzrasnim grupama. Adolescenti u uzrastu između 17 i 18 godina značajno više upotrebljavaju alkoholna pića u odnosu na one u mlađem uzrastu. Upotreba alkohola kod adolescenata je povezana sa problemima u ponašanju koji se ispoljavaju učestalim tučama i drugim oblicima nasilja i neprihvatljivih ponašanja.

Autori izjavljuju da nemaju sukob interesa.
The authors declare no conflicts of interest

Literatura

1. Kastratović Ž. Rad sa mladim pacijentima u psihijatriji. Beograd: Institut za psihijatriju; 2004.
2. Anderson P. Binge drinking and Europe. London: Institute of Alcohol Studies; 2007.
3. Rehm J, Colin M, Popova S, et al. Global burden of disease and injury and economic cost attributable to alcohol use and alcohol-use disorders. *Lancet* 2009; 373(9682):2223-33.
4. AIHW. National Drug Strategy Household Survey: First Results., in AIHW (Drug Statistics Series No. 13). AIHW cat. no. PHE 572005. Canberra: Australian Institute of Health and Welfare; 2004.

5. Livingston M. Recent trends in risky alcohol consumption and related harm among young people in Victoria, Australia. *Australian and New Zealand Journal of Public Health* 2008;32(3):266-71.
6. White V, Smith G. Australian secondary school students' use of tobacco, alcohol, and over-the-counter and illicit substances in 2008. Canberra: Drug Strategy Branch, Australian Government Department of Health and Ageing, 2009. Available from: [http://www.nationaldrugstrategy.gov.au/internet/drugstrategy/Publishing.nsf/content/2C4E3D846787E47BCA2577E600173CBE/\\$File/school08.pdf](http://www.nationaldrugstrategy.gov.au/internet/drugstrategy/Publishing.nsf/content/2C4E3D846787E47BCA2577E600173CBE/$File/school08.pdf) Accessed Jul 9, 2015
7. Noll RB, Zucker RA, Greenberg GS. Identification of alcohol by smell among preschoolers: evidence for early socialization about drugs occurring in the home. *Child Dev* 1990;61(5):1520-7.
8. Patton GC, McMorris BJ, Toumborou JW, et al. Puberty and the onset of substance use and abuse. *Pediatrics* 2004;114(3):300-6.
9. Carter M, McGee R, Taylor B, et al. Health outcomes in adolescence: associations with family, friends and school engagement. *J Adolesc* 2007;30(1):51-62.
10. Stenberg L. We know some things: parent-adolescent relationships in retrospect and prospect. *Journal of Research on Adolescence* 2001;11:1-19.
11. Turrisi R, Ray A. E. Sustained parenting and college drinking in first-year students. *Dev Psychobiol* 2010; 52(3): 286-94.
12. Ryan SM, Jorm AF, Lubman DI. Parenting factors associated with reduced adolescent alcohol use: a systematic review of longitudinal studies. *Aust N Z J Psychiatry* 2010;44(9): 774-83.
13. Ryan SM, Jorm AF, Lubman I. Parenting strategies for reducing adolescent alcohol use: a Delphi consensus study. *BMC Public Health* 2011;11:13.
14. Roberts R, Beckwith M, Watts D. Mothers' intentions to introduce their adolescent to alcohol use: does mothers' alcohol use effect intentions? *Aust N Z J Public Health* 2010;34(3):281-7.
15. Dent CW, Grube JW, Biglan A. Community level alcohol availability and enforcement of possession laws as predictors of youth drinking. *Prev Med* 2005; 40(3):355-62.
16. Lundborg P. Young people and alcohol: an econometric analysis. *Addiction* 2002;97(12):1573-82.
17. Bender B G. Risk taking, depression, adherence, and symptom control in adolescents and young adults with asthma. *Am J Resp Crit Care Med* 2006;173(9):953-57.
18. Buka SL, Shenassa ED, Niaura R. Elevated risk of tobacco dependence among offspring of mothers who smoked during pregnancy: a 30-year prospective study. *Am J Psychiatry* 2003;160(11):1978-84.
19. Martins SS, Storr CL, Alexandre PK, Chilcoat HD. Adolescent ecstasy and other drug use in the National Survey of Parents and Youth: the role of sensation-seeking, parental monitoring and peer's drug use. *Addict Behav* 2008;33(7):919-33.
20. Grant BF, Dawson DA. Age at onset of alcohol use and its association with DSM-IV alcohol dependence. *Alcohol Health Res World* 1997;22:144-8.
21. Berg-Kelly K. Normative Developmental Behavior with implications for Health and Health Promotion among adolescents: a Swedish cross-sectional survey. *Acta Paediatrica* 1995;84:278-88.
22. Nikolić D. Bolesti zavisnosti (alkoholizam, narkomanija, pušenje). Beograd: Socijalna misao; 2000.
23. Stanković Z, Begović D. Alkoholizam, od prve do poslednje čašice. 2. izdanje. Beograd: Kreativni centar; 2003.
24. Livingston JA, Testa M, Hofman JH, et al. Can parents prevent heavy episodic drinking by allowing teens to drink at home? *Addict Behav* 2010;35(12):1105-12.
25. Itković Z, Boras S. Zlouporaba alkohola kao rizični čimbenik suicidalnog ponašanja adolescenata. *Acta Iader* 2004;(1):33-43.
26. Donovan J E, Molina SG. Children's introduction to alcohol use: sips and tastes. *Alcoholism: Clinical & Experimental Research* 2008;32(1):108-19.
27. Clapper RL, Buka SL, Goldfield EC, et al. Adolescent problem behaviors as predictors of adult alcohol diagnoses. *Int J Addict* 1995; 30(5):507-23.
28. Kuzman M, Pejnović Franelić I, Pavić Šimetin I. Ponašanje u vezi sa zdravljem u djece školske dobi - 2001/2002. Zagreb: Hrvatski zavod za javno zdravstvo; 2004.

Alcohol consumption among high school students

Mira Spremo^{1,2}, Nada Letić³, Tatjana Marković-Basara^{1,3}

¹Psychiatry Clinic, University Clinical Center of the Republic of Srpska, Banja Luka, Bosnia and Herzegovina

²Faculty of Medicine, University of Banja Luka, Banja Luka, The Republic of Srpska, Bosnia and Herzegovina

³Faculty of Philosophy, University of Banja Luka, Banja Luka, The Republic of Srpska, Bosnia and Herzegovina

Introduction. Adolescence is a life period characterized by remarkable psychological changes that appear as a result of biological maturation. Alcohol consumption could produce a fake sense of safety and become a strong psychological stimulus, whereas its regular consumption is a first step leading to psychological and physical addiction. The aim of this research was to examine the frequency of alcohol consumption among adolescents as well as its risk factors.

Methods. The sample included 610 high school students from Banja Luka (250 males and 350 females), aged 14 to 18. We used Risk Behavior Questionnaire (Q-2000, K. Berg-Kelly) to collect the data. Afterwards, the data have been statistically and qualitatively analyzed.

Results. Results of the study indicate that 90% of high school students consume alcohol, whereas 9.8% of them have never tasted it. There is a statistically significant difference between male and female students ($p < 0.01$), i.e. there is a considerably higher number of boys consuming alcohol (95.1%) than girls using it (86.5%). Additionally, there is a statistically significant difference among students by the age ($p < 0.01$). Older high school students (aged 17 to 18) use alcohol considerably more than younger students (aged 15 to 16). Adolescents who manifest some behavior problems, consume alcohol significantly more often ($p < 0.01$). Students who use alcohol periodically report that their parents have knowledge about it (59.2%), and 38.9% of them approve of it. High school students from this sample usually consume wine (38.4%) and beer (32.2%) that they buy in stores (27.4%) or cafés (32.0) by themselves.

Conclusion. Results indicate that frequency of alcohol consumption is considerably high. They also imply a strong need for implementation of certain measures for early detection and prevention of alcohol misuse tendencies. It is necessary to encourage parents to take more responsibility for their children behavior as well as better control over enforcement of the law that forbids selling alcoholic drinks to minors.

Keywords: alcohol, high school students, parents, risk behavior